

Рецензия

от проф. Руси Маринов, д.н.

относно процедурата за „доцент“, съгласно Заповед № СИ29-РД03-189/07.10.2020 като член на Научно жури за провеждане на конкурс за заемане на академична длъжност "доцент" в област на висшето образование 9. Сигурност и отбрана, професионално направление 9.1. Национална сигурност, в научна секция "Стратегически изследвания на сигурността и отбраната",

с кандидат гл. ас. Елислав Георгиев Иванов

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания

От представените таблици се вижда, че кандидатът отговаря на изискванията за доцент, съгласно данните от Справка за изпълнението на минималните национални изисквания по чл. 26 от ЗРАСРБ за научна област 9. Сигурност и отбрана, Професионално направление 9.1. Национална сигурност, за извършване на научноизследователска дейност, по 9.2. Военно дело

Показател А- 50т.

Показател В- 100т.

Показател Г – 210т.

Показател Д- 55т.

Общо: 415т.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

По конкурса за доцент гл. ас. Елислав Иванов е представил следните трудове: монография – 2; книга на базата на дисертационен труд – 1, научни доклади – 10. Хабилитационен труд – публикувана монография: "Разкриване и превенция на хибридните заплахи", изд. Рекламно-издателска къща ДиоМира, в НАЦИД под № 8. Публикувана монография: Димов П., Иванов Е. „Фалшивите новини. Разпознаване на фалшивите новини и дезинформацията в съвременната хибридна среда за сигурност“ ВА „Г.С. Раковски“, 2020г.. Представен е и разделителен протокол № СИ-29-3532 от 08.06.2020 г. Публикувана книга, на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен "доктор", „Предизвикателства пред разузнаването в съвременната хибридна среда за сигурност“. (Книгата е на базата на защитен дисертационен труд). Общ брой на публикуваните доклади е 10, както следва в Сборници от конференции-8 и 2-в списанията „Българска наука“, специализиран брой посветен на Българската армия, и Военен журнал-първа част, ВА „Г.С. Раковски“, 2019.

В монографията „Разкриване и превенция на хибридните заплахи“, 2019г. се представя мултидисциплинарен подход в разглеждането на проблематика, която е обвързана с геополитиката и познанието за глобална среда за сигурност. Още в самото начало на монографията се дават някои насочващи работни дефиниции и определения и се възприемат основни понятия доказващи какво представлява хибридната война и значението на хибридните елементи в средата за сигурност. В монографическото изследване проявенията на хибридната война в съвременната среда за сигурност са разгледани на три нива – стратегическо, оперативно и тактическо нива. Акцент се поставя на същността и значението на стратегическите

проявления на хибридна война не само като организация и провеждане с конкретни примери в историята на военното изкуство, но и възможностите на нейните прояви в геополитически план и при реализирането на определени геостратегически цели. Основната идея на монографията произлиза от обстоятелството, че отделните регионални конфликти са източник на знания, извлечени от хода на преминалите събития и пречупени през погледа на съвременния мироглед в рамките на темпорално-пространствената представа на субектите в системата на международните отношения в съвременната среда за сигурност. В монографията се акцентира върху стратегическото мислене като важен и необходим компонент от стратегическото ръководене на разузнавателните органи за ранно разкриване и превенция срещу хибридните заплахи. Ето защо придобиването на необходимите способности за ранно разкриване и своевременно информиране за хибридни намерения или проявления са тясно обвързани със съвременното стратегическо мислене и представляват своеобразна основа за изграждането на жизненоважните стратегии, насочени към превенция и защита от рисковете и заплахите за международната сигурност, генерирани от динамичните промени на средата на сигурност. Книгата е рецензирана, и е с обем 125 страници. Съдържа три основни глави, заключение, литература и две приложения.

Възприети са следните методологически предпоставки при изучаването на хибридните заплахи и изследване на техните проявления в няколко направления:

Актуалност на темата: обуславя се не само със заплахите и опасностите за сигурността, но и с формулирането на пътищата и средствата за откриване и противодействие при хибридните заплахи, с основна задача конкретизиране ролята и мястото на разузнаването в този процес. Актуалността на темата кореспондира на мерките предприети от НАТО и Европейският съюз (ЕС) в това направление.

Значимост на темата: място и роля на система за противодействие на хибридните предизвикателства в цялостния процес за сигурност.

Задачи на изследването: оценка на възможностите за ранно откриване, определяне, информиране и предлагане на мерки за превенция срещу хибридните заплахи с цел предотвратяване на хибридни агресии.

Обект на изследването: хибридните проявления в международната среда за сигурност и регионалните конфликти, ролята и мястото на разузнаването в борбата срещу тях.

Основните цели са насочени да се изследва, анализира и установи актуалното състояние на средата за сигурност, предпоставки и проявления на хибридните заплахи, а така също и практическата им реализация, като основно внимание се отделя на тяхното откриване и своевременно информиране относно предстоящи хибридни агресии. Да се формулират методи и способности за ранно разкриване на хибридните заплахи, както и своевременно информиране за тяхното проявление или наличие и набелязване мерки за превенция и противодействие.

Монографията е съсредоточена също така в изследване на начините за перцепция за сигурност, основните субекти и съпътстващата терминология, възникването на понятието хибридна война и все по-голямата актуалност в съвременни условия. Научното изследване в книгата е ориентирано към разкриване на предпоставките за възникване и развитие на хибридните проявления и успешното им противодействие чрез математически модел използван в софтуерен инструмент, като по този начин ще се постигне поставената и очаквана цел в монографичния труд. Разглеждането на различни методологии, теоретични положения и

определения позволява да се разрешат съществени разногласия в разбирането на процесите и явленията свързани с хибридните предизвикателства на национално и международно ниво.

В част 3: Анализ на риска в хибридната среда за сигурност се посочва, че изграждането на устойчивост включва широк набор от действия включващи мероприятия от взаимна информираност, защита на критичната инфраструктура и киберсигурността, до изграждане на общества, устойчиви на религиозна и идеологическа радикализация и насилнически екстремизъм. Методологията за организиране и планиране на мониторингови действия за разкриване, разпознаване, анализиране и докладване на замисли за хибридна агресия включва съвкупност от принципи, подходи и методи за разпознаване на хибридните заплахи от разузнавателните органи. Много съществени са принципите за постоянност, адекватност, приоритетност, интегрираност и информираност. Оценяването на значимостта на хибридните проявления и тяхното категоризиране е извършено от експерти работили в областта на разузнаването и запознати със същността на хибридните заплахи, а така също с опит в анализа и определяне значимостта и достоверността на добиваната информация. Тази експертна оценка е направена с 25 експерти, което представлява специализирана експертиза. Като резултат от проведеното изследване е получена количествена оценка на влиянието на хибридните заплахи върху средата за сигурност. Представеният модел за разкриване на хибридни заплахи посредством „дърво на хибридните проявления“ позволява извършване на подробен анализ на самата хибридна среда за сигурност и предоставя възможности за намиране на форми на противодействие, с което улеснява процеса на изграждане на адекватна система за защита и следователно спомага за повишаване на сигурността на международно и национално ниво. Предложените функционален модел и механизъм за действие показват, че осъществяването на своевременно разкриване на произхода на хибридните заплахи от разузнаването е сложен, многостранен и процес с ясно изграден архитектурен модел за противодействие.

В книгата се посочва още, че предложените методи за оценка на риска дават основание да се направят следните изводи:

- Основната част от методите за анализ на риска са приложими и в областта на хибридните заплахи. В много от вариантите анализирането на заплахите не налага адаптиране, усъвършенстване или пригодност на досегашните методи към новите хибридни условия, а резултатите доказват приложимост и достоверност.
- Предлаганите методи и правилата за работа с тях са значими, тъй като не налагат специална предварителна подготовка, а са лесно разбираеми за лицата, които ще ги прилагат на терен при разкриване на хибридни предизвикателства и преди всичко в сферата на разузнаването.
- Създаването на информационна система, в която да бъдат вградени елементите, съдържанието, проявленията и реализацията на хибридните заплахи под формата на информационен фонд, ще даде възможност да се премине и на по-висш стадий - използване на изкуствен интелект в областта на хибридните заплахи. Това ще даде възможност за създаване на автоматизирани методики за разкриване и борба с хибридните заплахи, каталози на хибридните рискове и ръководства на решения за противодействие срещу тях.

Монографията “Фалшивите новини. Разпознаване на фалшивите новини и дезинформацията в съвременната хибридна среда за сигурност”, с автори Петко Димов Елислав Иванов, издадена през 2020г., рецензирана, е с обем 264 страници, се изследват базови въпроси,

свързани с теоретическо осмисляне на феномена за създаването и разпространяването на „фалшивите новини“ и дезинформацията в съвременното информационно пространство като елемент от проявленията и реализирането на хибридните заплахи. Тя е посветена на безспорно актуален научен проблем, а именно изследване на същността на фалшивите новини, като инструмент на хибридните заплахи влияещи на националната сигурност, техните проявления, средства и методи за реализиране и възможности за противодействие. В монографията са налице множество научно-приложни приноси, както по отношение на теоретичното осмисляне на комплексния характер на явлениято „фалшиви новини“, така и по предложения модел за ранно идентифициране и противодействие на фалшивите новини в националното, информационно пространство. В труда авторите се опитват да класифицира и предложи приложен инструментариум за откриване и борба с фалшивите новини, който да послужи в работата на една бъдеща функционална лаборатория за изследване на рисковете и хибридните заплахи за националната сигурност на Република България. В заключението се твърди, че днес в информационната епоха се извършва масово манипулиране на общественото съзнание във всяка една област, в търговията, общуването, политиката и дори във враждуването на държавите. Основния инструмент за влияние над целевата аудитория информацията, която е най-ценната и решаваща стока, която може да променя съдби. Ето защо проблемът с фалшивите новини, с информацията и дезинформацията, която целенасочено или случайно обръща съдържателния си полюс, е толкова голям. По тази причина трябва да се води сериозна битка срещу манипулациите или злонамерената информация, която изобилства в информационното пространство.

Цитирания по трудовете на кандидата от други автори са общо -11, основно в Сборници с доклади от научни конференции-6 и Списания-5 на базата на публикувани доклади.

III. Учебна и изследователска дейност

След назначаването му за гл. ас. от 20.02.2020 г. със Заповед № СИ29-РД05-7 е „главен асистент“ в научна секция „Стратегически изследвания на сигурността и отбраната“ на Институт “Перспективни изследвания за отбраната”, Военна академия „Г.С. Раковски”, София. През 1992/1993 г. е преминал Следдипломна квалификация към Факултета по журналистика и масови комуникации на СУ „Св. Климент Охридски”. За времето от октомври 2011 г. до октомври 2012 г. завършва цикъл от курсове и семинари в Института за висше образование по национална отбрана - IHEDN към Военното училище в Париж, Франция на тема: „Гражданско и военно ръководство на външни кризи и конфликти, провеждани под егидата на ЕС”. През април 2014 г. завършва курс по Кибернетична сигурност в Париж, организиран от Международен отбранителен съвет (Defence Conseil International - DCI) към правителството на Франция. През декември 2017 г. преминава успешно курс организиран от Европейската комисия на ЕС - „ЕС и предизвикателствата на „хибридните заплахи”.

гл. ас. Елислав Иванов е участвал с доклади в 7 международни конференции за периода 2018-2019г., свързани с киберсигурност.

IV. Административна и обществена дейност

В периода 1987-1990 г. е бил на дипломатическа длъжност в Посолството на Р България в Париж, 1993-1997 г. е заемал дипломатически пост в Посолството на Р България в Кишинев, Молдова, а от 2009 г. до 2012 г. – аташе по отбраната на Р България в Р Франция и втора акредитация в Кралство Белгия, Нидерландия и Люксембург. От 01.01.2016 г. постъпва на

работа в Институт за перспективни изследвания за отбраната (ИПИО) на ВА “Г.С.Раковски”. За времето от 01.01.2016 г. до 31.12.2016 г. е „асистент” (гост - преподавател) в научна секция “Управление на знанието и иновации в образованието” на институт „Перспективни изследвания за отбраната”; от 01.01.2017 г. до 19.02.2020 г. – „главен експерт” в институт „Перспективни изследвания за отбраната, със Заповед на началника на Военна академия № СИ29-РД02-51/03.01.2017г.;

V. Общите теоретични и практично-приложни приноси на кандидата са следните:

Представените научни публикации имат основно значение за:

- усъвършенстване на методиката и инструментариума за формулиране на основните механизми за работа на разузнаването в различни условия по разкриване, обработване, анализ и предлагане на различни варианти за противодействие на хибридни заплахи;
- предоставяне на теоретични способности за моделиране на хибридна среда за сигурност; повишаване ефективността на вземане на управленски решения за противодействие;
- оптимизиране на добиващата и информационно-аналитичната дейност и повишаване на качеството при изготвянето на съпътстващи документи.

Практически-приложни приноси: разработен е методологичен модел за оценка на хибридните заплахи и са дефинирани начините за многофакторен анализ на базата на експертни оценки на специалисти от разузнаването за хибридните проявления; предложени са възможности за моделиране на съвременна хибридна среда за сигурност и анализ чрез многостепенни измервания на хибридните заплахи; приложен е априори инструмент за изследване на хибридната среда за сигурност чрез съставянето на дърво с характеристиките и оценка, базирани на метода на факторния анализ, с разработен на негова основа софтуерен продукт; използва се и методика, базирана на статистическата обработка на експертните оценки, които осигуряват необходимия инструмент за изследване, съпоставяне и анализиране на хибридните заплахи. Проведените изследвания и постигнатите резултати от кандидат за доцент могат да бъдат използвани като учебно помагало при обучение на специалисти за работа на терен, при обработка и анализ на информацията, свързана с хибридните предизвикателства, от служби за сигурност, както и да се използват като справочна литература във Военна академия “Г. С. Раковски”.

VI. Мнения и бележки по дейността и постиженията на кандидата

В момента разполагаме с повече информация, отколкото знания, тоест появява се проблем с интерпретирането и. Институциите се фокусират върху тези информационни сигнали, които разказват какъв да бъде света, според политиката им, а не в действителност какви са потенциалните проблеми. Информацията се третира като част от контекста. Информацията включва не само съобщения/първично усещане/, когнитивни процеси/вторично усещане/, но също и контекст-ситуация, задача, проблем и отношения. Използваме информация, която се предава когнитивно за дадена задача, в определен случай. В информационните науки се смята, че информацията се използва в определен контекст и във връзка с определена причина. От тази гледна точка е безспорно значението на информационния домейн при избор на методи за анализ на комплексни ситуации, рискове, хибридни заплахи, за съжаление това понятие почти не се дискутира и е извън ползването на кандидата. Информационният домейн включва следните основни елементи: създаване на центрове за съхранение и обработка на данни; въвеждане на платформи и програми за облачни ресурси; изграждане на аналитична архитектура; софтуерно

обезпечаване на процесите по анализ на данни и интерпретиране на информация; унифициране и интегриране на отделните платформи; подготовка на мениджъри за работа с програмите по извличане на информация; тренинг и обучение на състава на организацията. Задачи на инфодомейна: мониторинг и съхраняване на информационни масиви; визуализация на характеристики; методологии за идентифициране на рискове; модели, базирани на симулация адаптирани към заплашващи обекти и агенти; идентифициране на ефективни мерки за защита; използване на динамични модели- ориентиранни към мисии; мониторинг на кибер активите. Според съвременни оценки, в последните няколко години, когнитивните изчисления/като част от когнитивния домейн/ ще променят изцяло сферата на дигиталните технологии и ще доведат до поява нов тип технологични решения в близките няколко години. Това при всеки случай влияе на методиката за оценка на хибридният заплахи и най-вече на класификация на рисковете в информационния домейн, свързани с направления като дезинформация, фалшиви новини стратегически комуникации. Ползи от въвеждане на подобна технология: по-точен анализ на данни; висока ефективност при избор, класификации и търсене на скрити връзки при анализ на информацията; анализи на възникващи тенденции и ефективно управление на процеси; ограничаване на риска при промяна на обстоятелствата и средата; подобряване на интеракцията между хората: автоматизиране на процесите, осигуряване на релевантна, контекстуална и ценна информация. Някои съвременни подходи и базови елементи в информационните науки за оценка на домейните и респективно заплахите, обект на анализ са следните: автоматична класификация на домейните; достъп до наблюдаемите данни с помощта на AI; оценка на статии, публикувани като достоверни и надеждни, анализ на сензации, речи базирани на омразата, частични сглобени материали; оценка, базирани на анализи на наблюдаемите данни; оценка на домейните по отношение на политиките на институциите, и системите им за сигурност; оценка на формиралите се перцепции за достоверност на данните и надеждност на новинарските домейни; оценка от страна експерти на данните, влияещи на възприятията.

Препоръки:

- В предложените трудове липсват съществени елементи от структурата на информационен и когнитивен домейн, особено актуални при анализ и оценка на дискутираните проблеми и рискове. Използват се някои изрази и понятия, които не съответства като терминология, типична за информационните теории. В трудовете не става достатъчно ясно, какъв смисъл се влага в понятието информация, въпреки че в текста на основната монография се използва 76 пъти, в различни контексти;
- Недостатъчно внимание се обръща на съвременни методи за анализ, като аналитични платформи при оценка на големи данни, особено приложими при оценка на риска в дезинформационни кампании/често използвано понятие от автора в представените текстове/. В областта на информационен и когнитивен домейн в бъдеще да се ориентират изследванията на кандидата, това е и слабото място на добре структурираните и демонстрирани анализи в представените текстове. Повече внимание да бъде обърнато на схващания в информационните науки при анализ на такива важни дейности като оценка на дезинформационни кампании. Подходящо място да намерят при оценка на заплахите, използване на аналитични платформи, особено при анализ на големи обеми от данни, както например е новинарския домейн, като в случая обекти на наблюдение/съгласно международните стандарти/ са над 200 хиляди отделни сайта.

VII. Заключение

Някои от препоръките към кандидата могат да бъдат включени в бъдещи публикации, с цел усъвършенстване на научните анализи и търсения на гл. ас. Иванов.

Представените научни трудове, списъка с публикации, изследователската дейност и професионалната автобиография характеризират гл. ас. Елислав Иванов като високо квалифициран изследовател и експерт, с необходимите теоретични и практически приноси, коректно отразени в авторската справка.

Оценката ми е положителна, като кандидата отговаря на всички условия за заемане на академичната длъжност „доцент“ и предлагам на Научното жури да бъде присъдено на гл. ас. Елислав Георгиев Иванов званието „доцент“.

16.11.2020г.

Рецензент:

проф. Р.Маринов